

Tekst: Annabella Meddens-van Borselen / beeld: familie Gerard Visser, Paul Maessen en Noord-Hollands Archief

Dubbel drama tijdens de bevrijding

Onlangs ontving het archief een e-mail van P. Dekker uit Haarlem met de vraag waarom over zijn neefje, die bij een schietpartij in Haarlem vlak na de bevrijding was omgekomen, nooit iets gepubliceerd was. De familie vermoedde dat het kind uit rancune door de Duitsers was neergeschoten. Wat is er destijds precies gebeurd? Is hierover iets te vinden in de archieven en collecties van het Noord-Hollands Archief?

Gewapende Duitse soldaten rijden op boerenwagens met paarden ervoor door de Grote Houtstraat

Zondagmiddag 6 mei 1945

De negenjarige Gerard Visser gaat op zondagmiddag 6 mei 1945 met drie broers naar het centrum van Haarlem om te kijken of daar de Canadese bevrijders al zijn aangekomen. Ze lopen vanuit Haarlem-Noord met z'n vieren eerst naar de Grote Markt. Door de grote drukte in de stad raken Gerard en Jaap, de twee jongste broertjes, hun oudere broers Wim en Kees kwijt. Veel mensen lopen van de Grote Markt door de Grote Houtstraat naar de Dreef. Daar is een tijdelijk monument opgericht voor de mensen die bij de schuilkelder op 7 maart 1945 door de Duitsers als represaille zijn geëxecuteerd. Gerard loopt vrolijk zwaaiend met

een oranje wandelstokje door de Grote Houtstraat, hand in hand met Jaap om elkaar niet kwijt te raken.

Gewapende Duitse soldaten rijden op boerenwagens met paarden ervoor door de Grote Houtstraat. Ze banen zich een weg door de stroom van mensen. De Duitsers worden door de Haarlemmers uitgescholden.

Plotseling beginnen de soldaten te schieten. Geschrokken vluchten de mensen de portieken in en Jaapje wordt door het publiek meegesleurd. Vanuit het portiek ziet hij dat zijn broer Gerard geraakt is en in elkaar gezakt half op straat, half op het trottoir ligt. Iemand uit het publiek trekt een paard bij de teugel weg, zodat het niet over het kind heen rijdt. Gerardje wordt naar het Proveniershofje gebracht en bloedend op een stoel neergezet. Zijn kleding wordt losgeknoopt, maar er is geen redding meer mogelijk.

Hoe verliepen de eerste dagen in Haarlem na de capitulatie van de Duitsers?

In het *Haarlem Jaarboek 1944-1945* (1946) publiceerde A. Vermeer een artikel over Haarlemse herinneringen aan de bevrijding. Hij schrijft dat de Haarlemse kranten door papierschaarste niet verschenen of te weinig ruimte hadden om voldoende aandacht te besteden aan de eerste veertien dagen na de bevrijding. Op zaterdagmorgen 5 mei wappert aan alle huizen en winkels in Haarlem de Nederlandse vlag. Veel mensen gaan de straat op om feest te vieren. De Duitse soldaten

Linksonder: Bidprentje Gerard Visser (1945).

Boven: De kinderen Visser met helemaal links Gerard.

Onder: Graf van Gerard Visser op begraafplaats St. Barbara in Haarlem (2014).

zijn nog aanwezig. Zij trekken in auto's of te paard door de stad. Enkele juichen mee, andere soldaten kijken stuurs. Op dinsdag 8 mei trekken de Canadezen met auto's, tanks, en motoren de stad binnen en komt er een einde aan de Duitse bezetting. Over een schietincident in de Grote Houtstraat waarbij iemand is omgekomen, wordt niets vermeld door Vermeer. Ook in de kranten is direct na de oorlog geen bericht gevonden over een schietpartij.

Willem Roozen, een tweede slachtoffer van de schietpartij

Om iets te weten te komen over wat er op 6 mei is voorgevallen in de Grote Houtstraat, kunnen de dagrapporten van de politie van Haarlem een goede bron zijn. En inderdaad staat hierin een korte mededeling over de schietpartij.

Op zondagmiddag 6 mei omstreeks 16.00 uur zijn twee personen in de Grote Houtstraat door een lid van de Duitse weermacht neergeschoten. Aanleiding was het werpen van voetzoekers (rotjes, vuurwerk) op de weermachtwagens. Slachtoffers waren: Gerard Visser 9 jaar, uit de Reitzstraat 24 te Haarlem en Willem Roozen, 25 jaar, uit de Zandvoortselaan 165, te Heemstede. Personeel moest worden aangezegd, dat op het afsteken van vuurwerk moest worden toegezien.

Zou je uit de opmerking in het dagrapport over 'vuurwerk' kunnen opmaken dat Gerard Visser en Willem Roozen werden neergeschoten door een Duitse militair uit paniek en angst, omdat deze het knalende vuurwerk misschien voor een aanslag heeft aangezien? Of was het toch uit een vlaag van woede? In het Noord-Hollands Archief zijn bij de overlijdensregisters

van de Burgerlijke Stand ook de doodsoorzaken van overleden inwoners bewaard gebleven. Dit zijn verklaringen van artsen die vastgesteld hebben wanneer iemand overleden is en wat de oorzaak was. Hieruit blijkt dat de twee slachtoffers om 16.30 uur het Elizabeth Gasthuis aan de Gasthuisvest zijn binnengebracht. Gerard Visser blijkt te zijn overleden aan een schotwond door het hart. Willem Roozen is na een bloeding door een schotwond overleden.

Wie was Gerard Visser?

Gerardje Visser, zoals hij door familieleden genoemd wordt, werd op 11 augustus 1935 geboren in de Reitzstraat 24 in Haarlem-Noord, en heette voluit Gerard Adrianus Visser. Zijn ouders, Gerardus (Gerrit) Visser en Geertruida Jacoba (Truus) Kroon, trouwden op 17 juli 1931 in Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Zijn vader was postbode, 32 jaar

en geboren op 19 september 1898 in Aalsmeer. Zijn moeder, 26 jaar, werd op 28-1-1905 geboren in Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Het echtpaar Visser ging

Gerard loopt vrolijk zwaaiend met een oranje wandelstokje

in Haarlem-Noord wonen en kreeg acht zonen en een dochter. Gerardje is begraven bij de kindergraven op de rooms-katholieke begraafplaats St. Barbara in Haarlem-Noord, graf 237. Op zijn grafsteen staat alleen zijn voor naam, Gerardje.

Wie was Willem Roozen?

Volgens de overlijdensakte was Willem Roozen machinist van

beroep en woonde hij in Amsterdam*. Hij was op 28 februari 1920 geboren in Weltevreden in Nederlands-Indië. Zijn ouders verbleven ten tijde van zijn overlijden nog in Nederlands-Indië, in een Japans concentratiekamp. Na het overlijden van Wim Roozen plaatste zijn schoonfamilie een overlijdensadvertentie in de krant De Patriot. Uit deze advertentie blijkt dat hij verloofd was met Aty Plomp, dochter van Teunis Plomp en Duifje Plomp-Poet. Wim werd begraven op de Algemene Begraafplaats in Heemstede. Later is hij herbegraven op het ereveld van oorlogsslachtoffers Loenen in Apeldoorn.

Lezers die meer informatie hebben over deze gebeurtenis en de slachtoffers of foto's hebben van Gerard Visser en Willem Roozen, worden vriendelijk verzocht contact op te nemen met Annabella Meddens-van Borselen van het Noord-Hollands Archief [per mail: info@noord-hollandsarchief.nl of tel.: 023-5172700]

Dit artikel is mede tot stand gekomen door de informatie verkregen van heren P. Dekker en M. Visser, mw. R. Maarschalk-Visser en Jaap Visser, familieleden van Gerardje Visser, Rob de Graaf (begraafplaats St. Barbara te Haarlem), Rob Plasschaert (bibliothecaris van het Noord-Hollands Archief), en M. Schwartzberg (archief Rode Kruis Den Haag).

Links: Intocht van de Canadese Militairen in de Grote Houtstraat (8 mei 1945).

Boven: Voorlopig herdenkingsmonument aan de Dreef in Haarlem, 7 mei 1945 (foto: Jan Hendrik Fortgens).

*Officieel woonde Willem Roozen in Amsterdam. Maar sinds 17 september 1944 was er een spoorwegstaking die minstens tot aan het einde van de oorlog heeft geduurd. Vermoedelijk woonde hij toen tijdelijk bij zijn verloofde en schoonouders aan de Zandvoortselaan in Heemstede.